

BIODIVERSITAT

TXELL CENTENO → PERIODISTA

Ja feia temps que els ecologistes advertien que la gestió d'una espècie emblemàtica i clau dels nostres ecosistemes alpins, com és l'ós bru, estava deixada de mà per part de les Administracions i que la seva recuperació perillava. La mort de l'última óssa autòctona del Pirineu els ha donat tristament la raó, i amb ella s'ha perdut una informació genètica única i molt important, tenint en compte que només queden dos mascles autòctons, i que les cries de l'ossa morta són també mascles. La continuïtat genètica ha quedat tocada i ara el futur de l'espècie està en mans dels individus reintroduïts l'any 1996 i de noves reintroduccions, ja que també podrien aparèixer problemes de consanguinitat pel seu aïllament. Però el Govern de la Generalitat té encara una assignatura pendent abans d'introduir nous individus: explicar amb cura i sense embuts als veïns del territori que la presència de l'ós bru és necessària per mantenir l'equilibri dels ecosistemes de la regió alpina i que pot ser, fins i tot, un reclam turístic, com ja ho és a la zona de Cantàbria. Els ecologistes creuen que, en aquests vuit anys, la Generalitat no ha après de l'error inicial de no comptar amb els veïns de les poblacions del territori per consensuar la reintroducció. Alguns creuen que les morts de l'ossa Melba, la d'un cadell i ara l'ossa Canelle són fruit d'aquesta situació de no acceptació de la presència de l'ós per part d'alguns sectors socials del territori, i podria ser també la causa de l'actitud dubtosa que ha tingut la Generalitat davant d'aquest nou episodi.

CANVI D'ESTRATÈGIA?

Dies després de la mort de Canelle, la Generalitat no va deixar clar quina estratègia seguiria ni va manifestar cap intenció de deixar anar més individus procedents d'altres zones osseres d'Europa. Però dues setmanes més tard, a la roda de premsa que va tenir lloc a Madrid el passat 25 de novembre, en què el Ministeri de Medi Ambient va presentar la Xarxa d'Estratègies de Protecció d'Espècies Amenaçades, el responsable a l'Estat espanyol de l'estratègia de l'ós bru, Guillermo Palomero, anunciava clarament que «l'actual població d'ós bru del Pirineu és inviable si no es deixen en llibertat més individus procedents d'altres indrets» i que el Ministeri ja estava en converses amb la Generalitat per actuar en conseqüència. El dimarts següent d'aquestes declaracions de Palomero, el 30 de novembre, el Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat (DMAH) feia públic un comunicat de premsa on deia que «el conseller Salvador Milà afirma que la reintroducció de l'ós bru es farà responent a una estratègia de biodiversitat als Pirineus».

El secretari general d'IPCENA, Joan Vázquez, ha valorat aquest fet com un canvi d'estratègia forçat de la Generalitat, mentre que el portaveu de DEPANA, Lluís Toldrà, interpreta l'actitud inicial de l'Administració catalana com un acte de prudència i entén que abans d'introduir més ós-

ELS ÓSSOS DEL PIRINEU

FOTO → ANDONI CANELA

INICIEN L'HIVERN AMB UN MEMBRE DE MENYS

La mort de l'última óssa autòctona pirenaica obliga les Administracions a replantejar les estratègies de conservació i a prendre's seriosament la seva gestió.

sos caldria treballar més l'aspecte social.

Les dues organitzacions ecologistes coincideixen en la necessitat de treballar més amb el consens del territori per a una major acceptació de la presència de l'ós, però el secretari general d'IPCENA adverteix que ha de primar «l'interès general». Vázquez adverteix que la Generalitat no està ajudant gens perquè no ha donat prioritat a l'hàbitat d'aquesta espècie en la nova proposta de la Xarxa Natura 2000, on han tornat a ser excloses la vall d'Àrreu i la vall de Filià, zones de pas de l'ós bru segons els ecologistes. El secretari general d'IPCENA denuncia que polítics que des de l'oposició havien signat al·legacions defensant la inclusió d'aquests espais a la Xarxa Natura, com Bet Font o el mateix Josep Bargalló, no ho defensin ara des dels seus llocs al Govern de la Generalitat. Però els tècnics de Medi Ambient neguen les afirmacions del secretari d'IPCENA sobre la presència de fins a un 72% dels rastres de l'ossa Giva a la vall d'Àrreu i rodalia, i a la zona del massís de Beret, proper a les pistes d'esquí de Baqueira Beret. I el portaveu de DEPANA considera que la vall d'Àrreu ha d'estar dins la Xarxa pel seus propis valors ecològics i no només perquè sigui zona de pas d'una espècie protegida. Lluís Toldrà recorda que abans

de la reintroducció que es va portar a terme el 1996 amb un programa Life europeu, no hi va deixar d'haver cites de rastres de l'ós.

A CATALUNYA SEMPRE HI HA HAGUT ÓS BRU

«A Catalunya mai no es va arribar a extingir l'ós bru», assegura el portaveu de DEPANA, i puntualitza que l'extinció i la consciència que no hi havia ós al Pirineu català era només a la ment de les persones, especialment dels veïns del territori. Toldrà creu que a aquesta idea hi van contribuir molt els mitjans de comunicació, com també creu que han contribuït en la crispació social i en la mala fama de l'espècie. El portaveu de DEPANA aporta algunes dades cronològiques: el 1982 hi ha l'última cita d'ósos amb cadells; el 1995 l'Enciclopèdia Catalana deia que l'ós bru no existia a Catalunya; però entre el 1988 i el 1991 excursionistes i membres de DEPANA van trobar rastres i evidències de la presència de l'ós; quan el 1996 deixen anar els óssos procedents d'Eslovènia, la gent tenia a la seva consciència que estava extingit, però els

nouvinguts serien un reforç per a la reduïda població existent.

Amb la reintroducció es comença a parlar d'atacs a ovelles i altre bestiar, els mitjans fan d'amplificadors i amb tot plegat arriba la «picaresca», explica Lluís Toldrà, que assegura que molts dels suposats atacs són d'altres depredadors, com els gossos salvatges i, en ocasions, «l'ovella ja era morta, es va deixar tirada, i l'ós se la menja perquè també és carronyaire». Ecologistes i biòlegs destaquen el paper netejador de l'ós, com el del voltor, l'aufrany o els trençalòs, i com a depredador que està al lloc més alt de la cadena tròfica. Toldrà assegura que l'ós bru no causa tants atacs i que les poques vegades que ho fa s'evitarien si es portessin a terme les pràctiques tradicionals de ramaderia, en què «el pastor estava amb les ovelles i no com ara que les deixa soles als prats i només puja a veure-les cada quinze dies».

De moment, una de les solucions per donar suport als pocs pastors que queden a l'Alt Pirineu (el 1997 se'n datava només 70 en tota la Val d'Aran), és la facilitació de gossos d'atura ensinistrats, i el pagament de les compensacions agroambientals, que enguany han pujat uns 80 milions de les antigues pessetes, «menys del que s'ha hagut de pagar per atacs de gossos salvatges i d'altres depredadors», asseguren els tècnics del DMAH. En declaracions a *Userda*, han anunciat que els afectats per atacs cobraran a partir de l'any vinent amb més rapidesa, gràcies als nous mecanismes de pagament que es preparen. També asseguren que s'han intensificat els contactes amb fundacions i d'altres organitzacions ambientalistes que treballen en el territori, per fer un treball d'equip, com es fa a Cantàbria, on l'ós bru gaudeix d'una població saludable i un creixement equilibrat, a més de ser acceptat socialment. A Catalunya hem de començar a acceptar l'ós bru, i també el llop i d'altres espècies que són claus en l'equilibri dels ecosistemes i la conservació de la biodiversitat..., a més de ser un «luxe zoològic», que diria aquell entranyable naturalista.

FOTO → ORIOL MUNTANÉ